

NECROPOLA HALLSTATTIANĂ DE LA ȚIȚEȘTI

ION NANIA*

În toamna anului 1964, cu prilejul săpării și turnării temeliei noii școli de opt ani, din comuna Țițești, județul Argeș, s-au descoperit niște „pardosele“ din piatră de râu, „așezate special“, printre care se aflau oase arse și cioburi, dar și două vâscioare de culoare neagră, „ca niște cănițe“. Vasele au fost aduse, în noiembrie 1964, la Muzeul Județean Argeș, de către învățătorul Ioan A. Duțulescu. Erau vase din prima epocă a fierului. Întrucât, odată cu încălzirea vremii, urma să fie reluate lucrările de construire a școlii, în zilele de 5-8 aprilie 1965 am efectuat un sondaj arheologic¹, în interiorul temeliei pentru sala de clasă din partea de sud-vest a școlii, unde am descoperit un tumul hallstattian de tip Ferigile², cu un diametru de aproximativ 5 m (Fig. 1), conținând un singur mormânt de incinerare; vâscioarele descoperite în toamnă făceau parte dintr-un alt mormânt care, „a avut pietre mult mai puține, așezate într-un cerc cam de 1,5 m diametru“, după cum declarau muncitorii.

Resturile de oase calcinate, împreună cu cenușa și mici cărbuni, din mormântul descoperit de noi, s-au aflat depuse într-o strachină-castron, care a servit drept urnă și care a fost așezată direct pe solul antic, la 2,65 m de marginea vestică a tumulului, 2,35 m de cea estică și 3,45 m de cea nordică; marginea sudică a tumulului a fost distrusă în timpul turnării fundației, în toamna anului 1964, când s-au găsit și cele două vâscioare³, din tumulul de mici dimensiuni. Lângă urna funerară, în partea sa estică, la aproximativ 8-10 cm, s-au găsit depuse două săgeți de tip Ferigile și un mic fragment din bara unei zăbale, obiecte care nu au putut fi recuperate; fiind total distruse de rugină, s-au „vărsat“ în soluția de tratare din laborator, deși laboranta, Maria Ștefan, nu făcuse o soluție prea concentrată.

În centrul tumulului se afla o zonă lipsită de pietre, neacoperită, iar grosimea maximă a mantiei din bolovani de râu era de 0,50-0,52 m; peste mantie s-a depus un strat de lut galben, adus din malurile uneia din văile din apropiere, și care umplea și centrul tumulului, neacoperit de pietre, și avea o grosime maximă de 4-7 cm pe tumul și de 15-25 cm spre extremitățile lui. Avem, așadar, o necropolă de tipul celor de la Ferigile⁴, Tigveni⁵ și Radovanu⁶. Deși mormântul de la Țițești are urna direct pe sol,

* Pitești

¹ Ion Nania, *O nouă descoperire arheologică*, în „Secera și ciocanul“, Anul XV, Nr. 3405, vineri 16 aprilie 1965.

² Raport depus de noi la muzeu în ziua de 9 aprilie 1965.

³ Recuperate de Inv. Ioan A. Duțulescu, cel care le-a adus la muzeu.

⁴ Alexandru Vulpe, *Necropola hallstattiană de la Ferigile. Monografie arheologică*, Editura Academiei, București, 1967. Vezi și: idem, *Cimitir din prima epocă a fierului la Ferigile*, în „Materiale și cercetări

Avem convingerea că în jur se mai află și alte morminte, dar tumulii au fost acoperiți de aluviuni și solul nivelat de mălul cărat de puhoaietele apelor.

Teritoriul comunei Țițești a fost cercetat de noi, împreună cu învățătorul Ioan A. Dușulescu din satul Bucșenești, încă din decembrie 1960, făcând periegeze într-un diametru de 12-16 km, studiind deschiderile malurilor de pe Valea Oii, Valea Berzei, Valea Goleasca, Valea Grădinii, Valea lui Moroe, Valea Racoviței, Valea Stânii, Vâlcetul Futăreasca, zona Lacului lui Bărcă ș. a. puncte; pe cele mai semnificative le-am revăzut în zilele de 5-8 aprilie 1965.

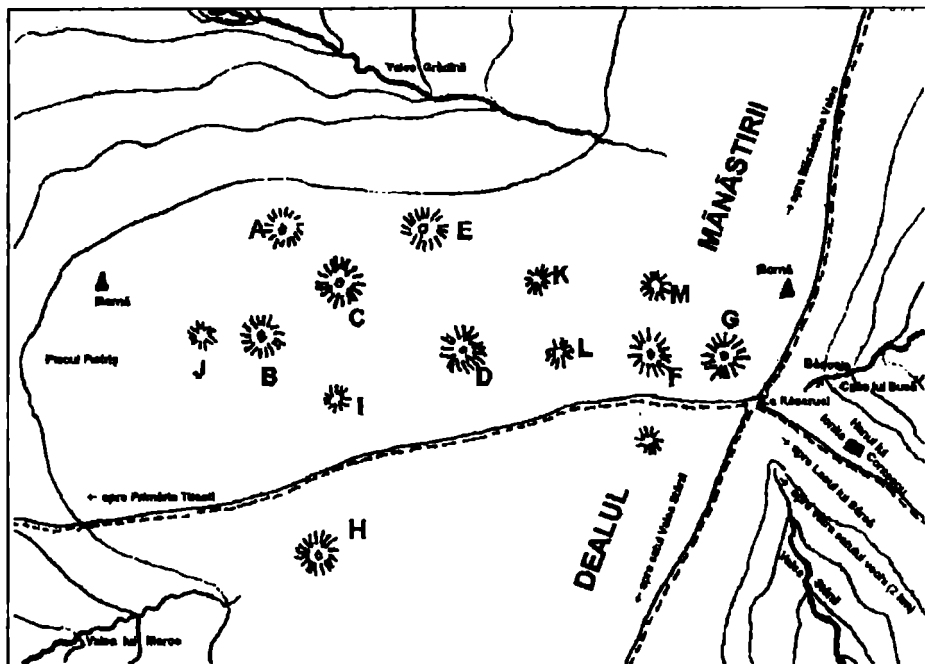

Fig. 2. Necropola tumulară de la Țițești - „Dealul Mănăstirii”.

În partea de sud-est a satului Bucșenești am descoperit o locuire din epoca bronzului, în câteva puncte locuiri medievale din secolele al XV-lea – al XVI-lea, iar în apropierea Mănăstirii Valea se vedeau zidurile unei locuințe din evul mediu.

Cea mai valoroasă descoperire a fost necropola tumulară de pe Dealul Mănăstirii, formată din 14 tumuli, la sud de Valea Grădinii, a căror schiță am desenat-o în ziua de 29 decembrie 1960 (Fig. 2), împreună cu distinsul însoțitor, învățătorul Ioan A. Dușulescu. Un număr de 12 tumuli se află la nord de șoseaua care pornește din punctul „La Răscruce”, din apropierea „Casei lui Bucă”, spre Primăria Comunei Țițești, iar alți doi la sud de această șosea, unul notat cu „N”, spre punctul „La Răscruce”, iar altul, „H”, spre obârșia Văii lui Moroe; întreaga necropolă ocupă o suprafață de aproximativ 3800 m². Un număr de opt tumuli – A-H – au diametrul de 10 m; cel mai înalt, A, are 2 m; B este înalt de 1,50 m, C de 1,20 m, iar ceilalți cinci (D-H), au aceeași înălțime: 0,70 m. Șase măguri sunt mai mici; doar movila I are un

diametru de 8,50 m, celelalte cinci având toate 8 m diametru; toate șase au înălțimea de 0,70 m. De la tumulul J, cel mai vestic, până la G, cel mai estic, este o distanță de circa 98-100 m, iar de la A, cel mai nordic, și cel mai înalt, până la H, cel mai sudic, tot cu diametrul de 10 m, dar numai de 0,70 m înălțime, este o distanță de aproximativ 60 m⁸.

Toți tumulii erau intacti, în afară de mägura B care a fost distrusă, în mare parte, de către căutătorii de comori și, se pare, chiar de un „arheolog” amator.

În privința datării credem că această necropolă aparține de cea hallstattiană din apropiere, dar nu excludem nici datarea în epoca bronzului, dovedită în zonă.

Cauze subiective au determinat neefectuarea unui sondaj arheologic, ca și nepublicarea acestei note la timpul potrivit; au fost necesari 37 de ani de așteptare.

THE HALLSTATTIAN CEMETERY AT ȚIȚEȘTI

Abstract

The author present an tomb with tumulus belonging to Ferigile archaeological aspect, discovered in 1964 in the construction of Țițești school's local. The commune Țițești (Argeș county) is rich, as well, in the Bronze Age, Iron Age and Middle Age discoveries. On the place call "Dealul Mănăstirii" (The Monastery's Hill) is located a tumular necropolis composed by 14 *tumuli*, belonging to Bronze Age or Hallstattian period.

The plate's explanation:

Fig. 1. The tumular tomb at Țițești.

Fig. 2. The tumular cemetery at Țițești. - „The Monastery's Hill”.

⁸ Măsurătorile sunt cele din 29 decembrie 1960; în 1965 tumulii aveau încă aceleași dimensiuni. Nu știm cum se mai prezintă această necropolă azi, după 40 de ani.